

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації
до виконання практичних робіт
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 1 від 27.08.2013 р.

Укладачі: Кузенко Т. Б.
Сабліна Н. В.

M54   Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни "Фінанси підприємств" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання / укл. Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 44 с. (Укр. мов.)

Подано методичні рекомендації до виконання практичних робіт. Наведено завдання, рішення яких сприятиме набуттю студентами вмінь щодо визначення обсягів грошових доходів підприємства, розрахунку показників фінансових результатів та їх оцінювання, нормування обігових коштів, розрахунку амортизаційних відрахувань, плати за використання кредиту, оцінки фінансового стану підприємства, процедури проведення фінансової санації підприємства; формуванню навичок роботи із фінансовою звітністю підприємства, інтерпретації отриманих економічних показників, їх аналізу.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

Фінанси підприємств значною мірою визначають фінансове становище усієї країни, оскільки вони функціонують у сфері суспільного виробництва, де створюється національний дохід.

Проведення практичних занять щодо визначення показників формування, розподілу й використання фінансових ресурсів підприємств сприяють закріпленню теоретичних знань, отриманих на лекціях, та розвитку певних вмінь у студентів, які необхідні фахівцям у галузі фінансів.

Окремі практичні завдання розраховуються за індивідуальними варіантами вихідних даних. Для отримання індивідуальних вихідних даних необхідно базовий варіант значень показників скорегувати на індивідуальний коефіцієнт студента (**К**), який визначається за формулою:

$$K = P \times 0,01 + 1,$$

де **П** – порядковий номер студента у списку групи.

Наприклад, порядковий номер студента 12, тоді (**К**) дорівнює:

$$12 \times 0,01 + 1 = 1,12.$$

Практичні завдання розраховані для студентів спеціалізації "Фінанси" денної форми навчання. За необхідності ці завдання можуть бути запропоновані студентам заочної форми навчання.

Практична робота № 1

Завдання 1

АТ "Ребус" станом на 23.07 отримало такі платежі:

- 1) виручку від реалізації на суму 4 700 грн (**К**);
- 2) попередню оплату за продукцію у сумі 3 140 грн (**К**);
- 3) комунальні платежі за передане в оренду приміщення – 1 180 грн (**К**).

Залишок коштів на поточному рахунку станом на 23.07 дорівнював 7 500 грн (**К**).

23.07 – термін, коли банк здійснює розрахунки за договором про касове обслуговування. Відповідно до цього договору послуги банку становлять 1 %

від обороту каси та оплата за перебування коштів на поточному рахунку – 0,5 % від обороту за поточним рахунком. Оборот каси за звітний місяць становив 31 560 грн **(К)**.

Протягом звітного місяця на поточному рахунку підприємства щоденно в середньому було коштів на суму 5 000 грн **(К)**.

Платежів упродовж 23.07 підприємство не здійснювало.

Визначити залишок коштів на поточному рахунку станом на 24.07.

Завдання 2

АТ "Антон" станом на 19.10 отримало такі платежі:

1) виручку від реалізації на суму 7 050 грн **(К)**;

2) попередню оплату за продукцію у сумі 4710грн **(К)**;

3) комунальні платежі за передане в оренду приміщення – 1 770 грн **(К)**.

Залишок коштів на поточному рахунку станом на 19.10 дорівнював 11 250 грн **(К)**.

19.10 – термін, коли банк здійснює розрахунки за договором про касове обслуговування. Відповідно до цього договору послуги банку становлять 1 % від обороту каси та оплата за перебування коштів на поточному рахунку – 0,5 % від обороту за поточним рахунком. Оборот каси за звітний місяць становив 47 340 грн **(К)**.

Протягом звітного місяця на поточному рахунку підприємства щоденно в середньому було коштів на суму 7 500 грн **(К)**.

Платежів упродовж 19.10 підприємство не здійснювало.

Визначити залишок коштів на поточному рахунку станом на 20.10.

Завдання 3

Підприємство "Фора" уклало договір з іноземним партнером "Transit" на закупівлю технологічного обладнання. Порядок розрахунків у договорі передбачено шляхом відкриття акредитиву.

Акредитивний договір передбачає оплату послуг банку в розмірі 4 % від суми поставки.

Акредитив було відкрито 19.04 на суму 100 000 \$ **(К)**. Через 5 днів після відкриття було поставлено обладнання на суму 76 000 \$. Решту обладнання було поставлено на 10-й день від моменту відкриття акредитиву.

На яку суму було зроблено другу поставку? Яку суму отримає банк за обслуговування акредитиву?

Завдання 4

Протягом операційного дня 11.04 ПАТ "Тетра" отримало такі грошові надходження:

- 1) касову виручку від реалізації готової продукції в розмірі 5 150 грн (**К**);
- 2) повернення підзвітних сум готівкою на суму 5 630 грн (**К**);
- 3) премію від участі в аукціоні на суму 1 000 грн (**К**).

Підприємство в лютому мало тимчасово вільні кошти на загальну суму 16 000 грн (**К**), які були 04.02 покладені на депозитний рахунок банку під 14 % річних безстроково на невизначений термін.

Для здійснення платежів 11.04 підприємство відкликала депозитні кошти разом із нарахованими відсотками. Станом на 11.04 підприємство доходу від депозиту не отримувало.

Визначити суми надходження коштів на поточний рахунок підприємства.

Методичні рекомендації

Розрахувати оборот коштів за поточним рахунком за місяць, враховуючі залишок коштів на початок періоду та грошові надходження підприємства.

Визначити суму плати підприємства банку за розрахункове-касове обслуговування, враховуючі встановлений відсоток плати та відповідні суми оборотів каси та за поточним рахунком. Розрахувати залишок коштів на поточному рахунку підприємства.

Нарощена сума за депозитом (FV) – первісний внесок плюс відсотки, розраховується за формулою:

$$FV = PV \left(1 + r \frac{d}{360(365)} \right). \quad (1)$$

де PV – первісний внесок на депозит, грн;

d – кількість днів нарахування відсотків;

r – річний відсоток.

При розрахунках прийняти кількість днів у році – 365, кількість днів нарахування відсотків за депозитом – фактичну.

Практична робота № 2

Завдання 1

Залишки нереалізованих виробів ПАТ "Єдельвейс" на початок року у відпускних цінах виробника складають 108 тис. грн, у тому числі залишки

виробів на складі, які будуть реалізовані у звітному році – 36 тис. грн, товари відвантажені, термін оплати яких не настав (наступить у звітному році) – 72 тис. грн.

Випуск продукції у відпускних цінах виробника у звітному році дорівнює 960 тис. грн **(К)**.

Залишки нереалізованих виробів на кінець року у відпускних цінах виробника складають 132 тис. грн, у тому числі залишки виробів на складі – 56 тис. грн, товари відвантажені, термін оплати яких не наступив – 72 тис. грн.

Протягом звітного року підприємством здійснено такі операції:

1) продано обладнання, що використовувалось із низьким рівнем ефективності, на суму 168 тис. грн **(К)**;

2) отримано дохід від продажу надлишків матеріальних цінностей – сировини – 57,6 тис. грн **(К)**, основних матеріалів – 50,4 тис. грн **(К)**;

3) отримані дивіденди за облігаціями, що були раніше придбані підприємством, – 18,8 тис. грн **(К)**;

4) отримано штрафи від інших суб'єктів господарювання за порушення умов договорів на 16 тис. грн **(К)**.

Визначити дохід від реалізації продукції за звітний період, використовуючи метод нарахувань і касовий метод. Розрахувати податок на додану вартість та чистий дохід від реалізації продукції.

Ідентифікувати види грошових надходжень підприємства згідно з чинним стандартом бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Розрахувати обсяг грошових надходжень підприємства, враховуючи чисту виручку від реалізації продукції, визначену за касовим методом. Зробити висновки.

Завдання 2

Навчальний центр "Євріка" проводить 3-місячні курси з підготовки бухгалтерів. Початок навчання – з 1 січня поточного року, курс навчання – 240 годин. Загальна вартість навчання згідно з затвердженим кошторисом – 18 000 грн.

Надійшла оплата за навчання згідно з угодами про надання послуг: за перший місяць поточного року – 12 000 грн, за другий місяць поточного року – 4 000 грн, за третій місяць поточного року – 2000 грн Усього – 18 000 грн (без ПДВ).

У січні було проведено занять загальним обсягом 80 год., у лютому – 60 год, у березні – 100 год.

Згідно з кошторисом витрат оплата викладачам за навчальну годину (включаючи податок на доходи фізичних осіб та нарахування на обов'язкове страхування) становить 40 грн, адміністративні та загальногосподарські витрати щомісяця – 3 000 грн.

Необхідно визначити валовий дохід навчального центру "Євріка" за кожний місяць 1 кварталу поточного року за фінансовим і податковим обліком.

Завдання 3

ТОВ "Дивайс" закупило в оптовій фірмі "ВВС+" лікарські засоби та виробни медичного призначення для подальшої реалізації в асортименті і за цінами, які наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунку грошових надходжень підприємства

Найменування товару	Ціна виробника, грн/шт. (К)	Оптова ціна продаж, грн/шт. (К)	Кількість реалізованого товару, тис. шт.	Питома вага продукції, реалізованої оптом, %
1. Анальгін	2,4	2,46	200	40
2. Цитрамон	0,44	0,54	600	60
3. Новопасіт	15,76	17,82	60	20

Оптова торгова націнка визначена підприємством на рівні 15 % від ціни виробника й на рівні 30 % від оптової ціни продаж для реалізації через роздрібну торгівлю.

Розрахувати обсяг грошових надходжень ТОВ "Дивайс" за звітний період:

I варіант: від реалізації товарів оптом.

II варіант: від реалізації через мережу аптек.

III варіант: загальний по товариству.

Завдання 4

Залишки нереалізованих виробів АТ "Зевс" на початок року у відпускних цінах виробника 84 тис. грн. Випуск товарної продукції у відпускних

цінах виробника у звітному році – 1 200 тис. грн (**К**). Залишки нереалізованих виробів на кінець року у відпускних цінах виробника – 60 тис. грн.

Виробнича собівартість товарної продукції наведена у табл. 2.

Таблиця 2

Виробнича собівартість товарної продукції

Елементи витрат, тис. грн	Статті витрат, тис. грн (К)		
	Прямі матеріальні витрати	Пряма оплата праці	Загальновиробничі витрати
Матеріальні витрати	290,66	–	11,64
Оплата праці	–	193,72	14,86
Соціальні заходи	–	81,34	5,34
Амортизація	–	–	29,36
Інші операційні витрати	–	–	9,08

Виробнича собівартість непроданої товарної продукції на початок і кінець року – 60 тис. грн і 40 тис. грн відповідно.

Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати – 11,2 тис. грн.

Наднормативні виробничі витрати – 12,4 тис. грн.

Адміністративні витрати – 126 тис. грн.

Витрати на збут – 72 тис. грн.

Інші операційні витрати – 5,4 тис. грн.

Визначити:

- 1) чистий дохід від реалізації продукції ТОВ "Зевс";
- 2) виробничу собівартість реалізованої продукції, повну собівартість реалізованої продукції;
- 3) валовий і операційний прибуток підприємства;
- 4) рентабельність продажу продукції, рентабельність продукції, розрахованою за виробничою та повною собівартістю. Зробити висновки.

Результати розрахунків навести у Формі № 2 П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати".

Завдання 5

Залишки нереалізованих виробів ПАТ "Альфа" на початок звітнього року в відпускних цінах виробника – 90 тис. грн. Залишки нереалізованих

виробів на кінець звітнього року в відпускних цінах виробника – 72 тис. грн. Підприємство у звітному році виготовило 1 200 виробів за відпускною ціною 2 200 грн **(К)**.

Собівартість реалізованої продукції 600 тис. грн. Адміністративні витрати 150 тис. грн. Витрати на збут – 96 тис. грн.

Протягом звітнього року ПАТ "Альфа" здійснило такі операції:

1) реалізовано матеріалів на суму 7 тис. грн, балансова вартість – 6 тис. грн, витрати на реалізацію – 400 грн;

2) отримано штрафів від інших підприємств 1 600 грн **(К)**;

3) списана безнадійна дебіторська заборгованість 4 600 грн **(К)**;

4) отримані дивіденди за акціями, раніше купленим підприємством 2 200 грн **(К)**;

5) реалізовано основних фондів на суму 100 тис. грн, залишкова вартість – 78 тис. грн, витрати на їх реалізацію – 10 тис. грн.

Визначити:

1) валовий прибуток підприємства;

2) фінансовий результат від операційної діяльності;

3) фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування;

4) чистий прибуток;

5) рентабельність продукції (продажів, собівартості).

За результатами розрахунків заповнити форму № 2 та зробити висновки.

Завдання 6

У звітному періоді за обсягу реалізації 197 500 виробів за ціною виробника 60 грн ПАТ "Деметра" отримало прибуток в розмірі 823,5 тис. грн.

У плановому періоді за рахунок удосконалення виробничого процесу очікується скорочення на 9 коп., витрат на 1 грн товарної продукції.

Враховуючи збільшення попиту на продукцію, підприємство планує підвищити ціну виробника до 68,0 грн без зменшення обсягів реалізації.

Визначте величину прибутку підприємства від основної діяльності в плановому періоді та зробити висновки щодо його зміни.

Завдання 7

У звітному році ПАТ "Обрій" отримало 172 тис. грн чистого прибутку **(К)**. Розрахуйте показники рентабельності капіталу підприємства за звітний рік. Зробити висновки. Вихідні дані для розрахунків наведені в табл. 3.

**Дані для розрахунку показників рентабельності
капіталу підприємства, тис. грн**

Пасив (капітал)	На початок року	На кінець року
1. Власний капітал	1 240	1 560
2. Забезпечення наступних витрат і платежів	80	100
3. Довгострокові зобов'язання	280	300
4. Поточні зобов'язання	640	770
5. Доходи майбутніх періодів	–	–
Баланс	2 240	2 730

Методичні рекомендації

Розрахунки показників рекомендовано здійснити у даному порядку: визначити грошові доходи від реалізації продукції за методом нарахувань та касовим методом; визначити чистий дохід підприємства за двома методами; розрахувати сукупний грошовий дохід підприємства. Зробити висновки.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (основної діяльності) визначається на основі обсягу продажу продукції, в якому враховуються: залишки непроданої продукції на початок періоду – в цінах періоду, що передує звітному; товарна продукція і залишки на кінець періоду – у цінах звітного періоду.

Дохід від продажу продукції визначається за формулою:

$$Дп = Тн + Тоц - Тк, \quad (2)$$

де Дп – дохід від реалізації товарної продукції, грн;

Тоц – товарна продукція відповідного періоду, що обліковується за оптовими цінами, грн;

Тн, Тк – вартість непроданих залишків готової продукції на початок і кінець періоду відповідно, грн.

За методом нарахувань дохід від реалізації продукції визначається за обсягом відвантаженої продукції, за касовим методом – за умови надходження грошей на рахунок підприємства.

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом відрахування з доходу (виручки) від реалізації продукції податку на додану вартість, акційного збору, знижок тощо.

За фінансовим обліком валовий дохід підприємства за звітний період дорівнює фактичним грошовим надходженням за цей період.

За податковим обліком валовий дохід підприємства за звітний період визначається одночасно з визнанням витрат, які було здійснено для отримання цього доходу у звітному періоді.

Тому валовий дохід підприємства за кожний звітний період (місяць) за податковим обліком визначається шляхом розподілу загальної суми грошових надходжень, отриманих протягом кварталу за надані послуги, пропорційно фактичному обсягу проведених занять.

Ціна виробника продукції включає витрати на виробництво та збут продукції та прибуток виробника. За цими цінами підприємство здійснило закупівлі продукції для подальшої реалізації.

Оптова ціна продукції включає ціну виробника та оптову націнку. Роздрібна ціна включає оптову ціну на продукцію та роздрібну націнку.

Виробнича собівартість товарної продукції включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати.

Виробнича собівартість реалізованої продукції – це обсяг реалізації товарної продукції за виробничою собівартістю, скоригований на обсяг нерозподілених постійних загальновиробничих витрат і суму наднормативних виробничих витрат.

Виробнича собівартість реалізованої продукції визначається за формулою:

$$\text{Срп} = \text{Стпп} + \text{Стп} - \text{Стпк} + \text{Внп} + \text{Внв}, \quad (3)$$

де Срп – виробнича собівартість реалізованої продукції, тис. грн;

Стп – виробнича собівартість товарної продукції, тис. грн;

Стпп, Стпк – виробнича собівартість непроданої товарної продукції на початок і кінець року відповідно, тис. грн;

Внп – нерозподілені постійні загальновиробничі витрати, тис. грн;

Внв – наднормативні виробничі витрати, тис. грн.

Валовий прибуток від реалізації товарної продукції визначається за формулою:

$$\text{Прп} = \text{Дч} - \text{Срп}, \quad (4)$$

де Дч – чистий дохід від реалізації продукції, грн;

Прп – валовий прибуток, отриманий від реалізації продукції, тис. грн.

Прибуток від операційної діяльності розраховується за формулою:

$$\text{Под} = \text{Прп} + \text{Пі} - \text{Ва} - \text{Вз} - \text{Ві}, \quad (5)$$

де Под – прибуток від операційної діяльності, тис. грн;

Пі – інші операційні доходи, тис. грн;

Ва – адміністративні витрати, тис. грн;

Вз – витрати на збут, тис. грн;

Ві – інші операційні витрати, тис. грн.

Рентабельність (доходність) продажу продукції визначається за формулою:

$$\text{Рпп} = \text{Прп} : \text{Дч} \times 100 \%, \quad (6)$$

де Рпп – рентабельність (доходність) продажу продукції, %.

Рентабельність реалізованої продукції, розрахованої за виробничою собівартістю, визначається на весь обсяг продукції та за окремими її видами за формулою:

$$\text{Ррп} = \text{Прп} : \text{Срп} \times 100 \%, \quad (7)$$

де Ррп – рентабельність реалізованої продукції, розрахованої за виробничою собівартістю, %.

Керівництву підприємства для прийняття управлінських рішень необхідно знати витрати на основну діяльність, пов'язану з виробництвом та збутом продукції та її рентабельність. Тому на підприємствах розраховують повну собівартість реалізованої продукції за формулою:

$$\text{Српп} = \text{Срп} + \text{Ва} + \text{Вз}, \quad (8)$$

де Српп – повна собівартість реалізованої продукції.

Рентабельність продукції, розрахованої за повною собівартістю, визначається за формулою:

$$\text{Ррп} = (\text{Дп} - \text{Српп}) : \text{Српп} \times 100 \%, \quad (9)$$

де Ррп – рентабельність реалізованої продукції, розрахованої за повною собівартістю продукції (рентабельність основної діяльності), %.

Для розв'язання завдання необхідно спочатку визначити витрати на виробництво та збут продукції у звітному році, використовуючи дані про прибуток, обсяг реалізації та ціну продукції у звітному році. Розрахувати витрати на 1 грн товарної продукції звітного року.

Витрати на 1 грн товарної продукції підприємства визначаються як відношення обсягу витрат на виробництво та збут продукції й обсягу товарної продукції у цінах виробника.

Визначити витрати на 1 грн товарної продукції планового року, розрахувати прибуток планового року. Зробити висновки.

Коефіцієнт рентабельності всіх активів підприємства визначається за формулою:

$$P_a = Пч : A \times 100 \%, \quad (10)$$

де P_a – рентабельність усіх активів підприємства;

A – середньорічна вартість активів підприємства, тис. грн.

Коефіцієнт рентабельності інвестованого капіталу розраховується за формулою:

$$P_{ik} = Пч : K_i \times 100 \%, \quad (11)$$

де P_{ik} – рентабельність інвестованого капіталу;

K_i – середньорічна величина інвестованого капіталу, тис. грн.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу розраховується за формулою:

$$P_{vk} = Пч : K_v \times 100 \%, \quad (12)$$

де P_{vk} – рентабельність власного капіталу;

K_v – середньорічна величина власного капіталу, тис. грн.

Практична робота № 3

Завдання 1

Фірма запланувала виготовлення товарів широкого вжитку в планованому періоді. Розрахункові дані за виготовлення тарілок наведені в табл. 4.

Дані про плановані витрати щодо виготовлення тарілок

Витрати	Повна собівартість виготовлення 100 тарілок, грн (К)
Умовно-змінні	150,8
Умовно-постійні	73,2
Разом	230

У планованому періоді передбачено виготовити і продати 140 тис. тарілок. Ціна реалізації однієї тарілки – 3,0 грн (К).

Визначити:

- 1) критичну точку в натуральному та вартісному виразі;
- 2) побудувати графіки залежності витрат, виручки від обсягу виробництва продукції, установити зону прибутковості й збитковості на графіках;
- 3) прибуток та рентабельність реалізації 140 тис. тарілок. Зробити висновки.

Завдання 2

АТ "Сігма" виготовило у звітному році 5 100 шт. виробів. Ціна одного виробу 60 грн, повна собівартість виготовлення й реалізації 56 грн. Для даного обсягу реалізації продукції співвідношення змінних і постійних витрат становить 65 % і 35 % відповідно.

Розрахувати обсяг беззбитковості виробництва в натуральному й вартісному вираженні. Знайти прибуток і рентабельність реалізації 5 100 шт. виробів. Оцінити запас фінансової міцності підприємства. Зробити висновки.

Завдання 3

Підприємство ПАТ "Сонечко" виготовляє синтетичні миючі засоби. У звітному році підприємство виготовило та реалізувало мило "Роза" та мило "Хвойне". Показники обсягів реалізації продукції підприємства, цін та витрат наведено у табл. 5.

**Показники обсягів реалізації, цін та витрат продукції
ПАТ "Сонечко"**

Найменування показників	Значення показників	
	Мило "Роза"	Мило "Хвойне"
1. Обсяг реалізації продукції, тис. шт.	800	900
2. Ціна реалізації продукції без урахування податку на додану вартість, грн / шт.	4,0	2,2
3. Питомі змінні витрати на виробництво та збут одиниці продукції, грн	2,12	1,6

Сукупні постійні витрати на виробництво та збут продукції дорівнюють 670 тис. грн. Сукупні постійні витрати розподіляються між окремими видами продукції пропорційно питомої ваги виручки відповідних видів продукції в сукупній виручці від реалізації усієї продукції.

Визначити прибуток від реалізації окремих видів продукції підприємства та їх рентабельність. Зробити висновки щодо доцільності існування такого асортименту продукції підприємства та запропонувати шляхи його поліпшення з метою підвищення прибутку.

Завдання 4

Ви працюєте спеціалістом фінансової служби ПАТ "Колізей", яке випускає фарфорові вироби.

У звітному році питомі умовно-змінні витрати на одиницю продукції підприємства склали 36 грн. За обсягів реалізації продукції на рівні 351 тис. виробів підприємство отримувало прибуток у розмірі 166 тис. грн. Ціна реалізації продукції 48 грн за одиницю. Ціна не включає податок на додану вартість.

У плановому році у ПАТ "Колізей" можливі два альтернативних варіанти зміни цін та обсягів реалізації продукції. За рахунок посилення ринкових позицій і підвищення попиту підприємство може розраховувати на зростання обсягів реалізації продукції на 15 % за умови збереження відпускної ціни. Як альтернатива розглядається можливість підвищення ціни до 56,0 грн

за виріб зі збереженням обсягів реалізації продукції звітного року. Ціна наведена без урахування податку на додану вартість.

Вам необхідно обґрунтувати найкращий варіант дій підприємства, який сприятиме зростанню прибутку від реалізації продукції.

Завдання 5

ПАТ "Промінь" реалізує синтетичні миючі засоби такого асортименту: пральний порошок "Чистюля" – 11,0 грн за пачку (**К**), обсяг реалізації – 500 тис. пачок;

пральний порошок "Блік" – 13,6 грн за пачку (**К**), обсяг реалізації – 600 тис. пачок;

пасту "Жемчуг" – 15,4 грн (**К**), обсяг реалізації – 140 тис. пачок.

ПДВ складає 20 % від ціни реалізації.

Повні витрати на виробництво та збут продукції дорівнюють:

пральний порошок "Чистюля" – 75 % від ціни реалізації продукції без ПДВ;

пральний порошок "Блік" – 70 % від ціни реалізації продукції без ПДВ;

паста "Жемчуг" – 63 % від ціни реалізації продукції без ПДВ.

Чистий прибуток підприємства розподіляється таким чином: 30 % – виплата дивідендів, 25 % – поповнення резервного фонду.

Визначити:

1) чистий прибуток підприємства за умови врахування тільки наведених даних;

2) суму дивідендів, розмір поповнення резервного фонду, величину нерозподіленого прибутку підприємства.

Завдання 6

Обчислити суму власного капіталу ПАТ "СіК" на кінець року. На початок року підприємство мало такий вигляд першого розділу пасиву балансу (табл. 6).

За результатами роботи підприємства за рік отримано чистий прибуток 440 тис. грн (**К**). За рішенням загальних зборів акціонерів його буде розподілено таким чином: виплата дивідендів акціонерам – 10 % від суми статутного капіталу на початок року; відрахування в резервний фонд – 220 тис. грн.

Показники власного капіталу підприємства на початок року

Пасив (Капітал)	На початок року (К)
1. Зареєстрований капітал, тис. грн	1 200
2. Резервний капітал, тис. грн	400
3. Нерозподілений прибуток, тис. грн	200
Усього, тис. грн	1 800

Визначити:

- 1) розмір прибутку, який спрямовано на виплату дивідендів;
- 2) збільшення розміру нерозподіленого прибутку;
- 3) суму власного капіталу підприємства на кінець року. Зробити вис-

новки.

На підставі проведених розрахунків, заповнити розділ 1 пасиву балансу підприємства.

Методичні рекомендації

Розрахунок треба проводити у такій послідовності:

визначити сукупні постійні витрати на виготовлення всього запланованого обсягу продукції;

визначити критичний обсяг продажу в натуральному та у вартісному виразі;

для побудови графіків обрати декілька можливих значень обсягів реалізації продукції підприємства;

розрахувати собівартість калькуляційної одиниці продукції і всього обсягу продукції з використанням постійної та змінної частин витрат і обраних значень обсягів реалізації;

розрахувати виручку від реалізації обраних обсягів продукції;

побудувати графіки залежності змінних, постійних, сукупних витрат і виручки залежно від обсягу реалізації;

визначити критичну точку, зону прибутків і збитків на графіках;

визначити витрати і прибуток від реалізації запланованого обсягу продукції;

визначити рентабельність реалізації запланованого обсягу продукції.

Після проведення розрахунків і побудови графіка беззбитковості виготовлення всього обсягу продукції на одну калькуляційну одиницю, порівняти результати розрахунків і побудованих графіків і зробити відповідні висновки і сформулювати рекомендації даній фірмі.

Повна собівартість виготовлення одиниці та всього обсягу продукції визначається за формулами:

$$y = B + \frac{A}{X_i}; \quad (13)$$

$$Y = A + B \times X_i, \quad (14)$$

де y – витрати на виробництво одиниці продукції (калькуляційної одиниці), грн;

Y – витрати на виробництво всього обсягу продукції, грн;

B – умовно-змінні витрати на одиницю продукції (калькуляційну одиницю), грн;

A – сукупні умовно-постійні витрати на весь обсяг продукції, що виготовляється, грн;

X_i – i -ий обсяг (кількість) виготовленої продукції, штук.

Критичний обсяг реалізації продукції у натуральному виразі ($X_{кр}$) визначається за формулою:

$$X_{кр} = \frac{A}{\text{Ц} - B^*}, \quad (15)$$

де Ц – ціна продажу одиниці виробу, грн;

B^* – умовно-змінні витрати на виріб, грн.

Критичний обсяг реалізації продукції в вартісному виразі ($B_{кр}$) розраховується за формулою:

$$B_{кр} = X_{кр} \times \text{Ц}. \quad (16)$$

Запас фінансової міцності підприємства характеризує, на скільки може скоротитися обсяг виручки від реалізації продукції підприємства до настання збитків та розраховується за формулами:

$$\text{ЗФМ(абс)} = B - B_{кр}; \quad (17)$$

$$\text{ЗФМ(от)} = \frac{B - B_{кр}}{B_{кр}} \times 100 \%, \quad (18)$$

де ЗФМ(от) – запас фінансової міцності підприємства в відносному виразі, %;

ЗФМ(абс) – запас фінансової міцності підприємства в абсолютному виразі, тис. грн;

B – досягнута виручка від реалізації продукції, тис. грн.

При визначенні показників прибутку врахувати, що:
прибуток від реалізації продукції = чистий дохід (виручка) від реалізації продукції – змінні витрати на випуск продукції – сукупні постійні витрати на виробництво та збут продукції.

Розрахунок чистого прибутку варто здійснювати в даному порядку.

Визначити дохід від реалізації кожного виду продукції підприємства шляхом множення обсягу випуску виробу на ціну реалізації з ПДВ. Визначити величину ПДВ. Розрахувати виручку від реалізації продукції без ПДВ за окремими видами продукції. Знайти величину повних витрат на виробництво і реалізацію продукції за окремими видами виробів. Розрахувати прибуток від реалізації продукції за видами виробів і в сукупності на підприємстві.

Розрахувати податок на прибуток за діючою ставкою, визначити чистий прибуток підприємства.

Чистий прибуток підприємства розподіляється на виплату дивідендів, поповнення резервного фонду. Залишок прибутку є нерозподіленим.

Практична робота № 4

Завдання 1

На основі наведених даних, необхідно визначити норматив оборотних коштів підприємства на плановий рік аналітичним методом, якщо сукупний норматив оборотних коштів у звітному році становить 1 360 тис. грн (**К**), у тому числі норматив, що безпосередньо не залежить від обсягу виробництва, – 440 тис. грн.

Випуск товарної продукції за повною собівартістю у звітному році становить 13 800 тис. грн (**К**), а у плановому, відповідно, – 16 284 тис. грн (**К**).

Завдання 2

Ви працюєте спеціалістом фінансового планово-економічного відділу АТ "Приладострой". Розрахувати норматив виробничих запасів конструкційного матеріалу СМ-030 у натуральному та вартісному вираженні, користуючись наведеними далі вихідними даними.

Часовий інтервал поставки матеріалу на підприємство дорівнює 60 днів.

Оформлення термінового замовлення з одержання матеріалу у постачальника потребує 6 днів, а термін доставки й вивантаження його у споживача – ще 12 днів.

Підготовка матеріалу до використання у виробничому процесі триває 4 дні. Середньодобова витрата конструкційного матеріалу становить 36 т, а договірна ціна 1 т цього матеріалу – 1 500 грн (К).

Гарантійний запас становить 30 % від поточного запасу конструкційного матеріалу.

Визначити шляхи скорочення потреби підприємства в обігових коштах для фінансування запасів конструкційного матеріалу на виробництво продукції.

Завдання 3

Розрахувати норму і норматив обігових коштів ТОВ "Вікнапласт" за елементами: сировина, основні і допоміжні матеріали, покупні напівфабрикати на основі даних, що наведені у табл. 7.

Таблиця 7

Вихідні дані з визначення норм і нормативів обігових коштів на підприємстві

Найменування елементів оборотних засобів	Витрати на виробництво у IV кв., тис. грн (К)	Час перебування, дні						Середній інтервал між двома поставками
		у дорозі	прийняття	Розвантаження	на складування	підготовка до виробництва	відсоток гарантійного запасу	
1. Сировина	440	8	2	2	2	–	30	30
2. Основні матеріали	1 300	5	4	1	2	2	50	28
3. Допоміжні матеріали	920	4	3	24	4	2	30	46
4. Купівельні напівфабрикати	1 620	6	6	3	4	–	30	36

Визначити середньозважену норму обігових коштів у днях у цілому нв підприємстві.

Завдання 4

Визначити норматив запасних частин для ремонту основних фондів ТОВ "Вікна пласт" на планований період на основі даних табл. 8.

За умовами постачання норма запасу запасних частин (комплектів) складає 50 днів.

Для пакувального устаткування одноденні витрати із запасних частин складають у середньому 31 грн (базовий варіант) за звітний період, а норма запасу з них встановлена в 31 день. Розрахувати норматив із запасних частин для пакувального устаткування на планований період. Визначити сукупний норматив запасних частин для даного підприємства на планований рік.

Таблиця 8

Дані для розрахунку нормативу запасних частин

Найменування	Кількість одиниць	Кількість запчастин (комплектів) на од. обладнання	Середня ціна, грн/од. запчастин (К)	Строк служби запчастин, днів	Коефіцієнт зниження
1. Робочі машини	180	20	41,4	200	1,4
2. Обладнання	120	22	39,6	260	1,4
3. Верстати	40	12	7,8	540	1,2
4. Передатні пристрої	80	36	17,4	180	1,0

Завдання 5

Виробнича фірма "Елітні меблі" освоїла виготовлення нового спального гарнітуру. Собівартість одиниці гарнітуру становить 8 000 грн. (**К**).

Згідно з виявленим ринковим попитом річна виробнича програма нового виробу сформована в розмірі 1 800 од. За встановленою технологією тривалість виробничого циклу становить 20 днів. Матеріальні витрати на виробництво дорівнюють 60 % собівартості продукції. Кількість робочих днів у році – 250.

Визначити норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві нового спального гарнітуру. Обґрунтуйте шляхи зниження потреби підприємства в обігових коштах для фінансування запасів незавершеного виробництва.

Завдання 6

Розрахувати нормативи обігових коштів ТОВ "Вікна пласт" у незавершеному виробництві за окремими виробами та в цілому на підприємстві на основі даних табл. 9.

Тривалість виробничого циклу у звітному році за виробами складає: виріб А – 28 днів; Б – 34 днів; С – 40 днів. У плановому році завдяки проведеним організаційно-технічних заходам тривалість виробничого циклу виробу С скоротиться на 4 дні.

На основі проведених розрахунків зробити висновки щодо зміни обсягів грошових коштів, необхідних для фінансування запасів незавершеного виробництва.

Таблиця 9

Дані про незавершене виробництво по виготовленню виробів підприємства

Вид виробу	Звітний період			Плановий період		
	Виробнича собівартість (К)		Випуск продукції, тис. шт.	Виробнича собівартість (К)		Випуск продукції, тис. шт.
	разом грн/од.	у тому числі витрати в перший день виробничого циклу		разом грн/од.	у тому числі витрати в перший день виробничого циклу	
Виріб А	1 800	1 400	60	1 880	1 500	66
Виріб Б	1 400	900	90	1 400	940	80
Виріб С	1 000	700	100	960	380	60

Завдання 7

Розрахувати норматив обігових коштів на залишки готової продукції ТОВ "Вікнапласт" на основі планових даних (табл. 10).

Плановані показники для нормування запасів готової продукції

Найменування показників	Плановий період				
	у тому числі за кварталами				усього за рік
	1-й	2-й	3-й	4-й	
1. Виробнича собівартість товарної продукції, тис. грн (К)	1 520	1 480	1 180	1 560	4 180
2. Час, необхідний для укомплектування, дні	8	6	10	12	
3. Час для оформлення супровідних документів, дні	4	4	4	4	
4. Час для проходження документів по банку, дні	4	3	4	2	
5. Час накопичення транспортної партії, дні	4	6	4	6	
6. Час на підбір за номенклатурою, дні	6	8	4	4	

Завдання 8

На підставі наведених даних визначити суму приросту нормативних оборотних коштів і обґрунтуйте джерела фінансування оборотних засобів підприємства.

Норматив оборотних коштів підприємства звітного року – 1 080 тис. грн **(К)**.

Норматив оборотних коштів підприємства планового року – 1 110 тис. грн **(К)**.
Фактична наявність власних оборотних коштів підприємства на початок планового періоду еквівалентна 960 тис. грн.

Приріст стійких пасивів у плановому періоді – 14,0.

Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства – 68,0.

Завдання 9

У звітному році підприємство реалізувало товарної продукції на суму 2 600 тис. грн при наявності обігових коштів 720 тис. грн. У плановому році внаслідок проведених організаційно-технічних заходів оборотність обігових коштів скоротилась на 25 днів.

Визначити ефективність використання обігових коштів у звітному році; економію обігових коштів у плановому році за рахунок прискорення їхньої оборотності.

Завдання 10

У звітному році підприємство реалізувало продукції на 2 160 тис. грн. Середній фактичний залишок обігових коштів склав 432 тис. грн.

У плановому році обсяг реалізації буде збільшено на 10 %, а оборотність обігових коштів зменшено на 22 днів.

Проаналізувати ефективність використання оборотних коштів підприємства у звітному році.

Визначити потребу підприємства в оборотних коштах у плановому році.

Оцінити, як вплинули зміни обсягів реалізації продукції та ефективності використання оборотних коштів на потребу підприємства в оборотних коштах у плановому році.

Завдання 11

У звітному році підприємство реалізувало продукції на 2 640 тис. грн при наявності середньорічної величини обігових коштів 1 320 тис. грн.

У плановому році реалізація готової продукції зросте на 7 %, коефіцієнт оборотності обігових коштів збільшиться на 15 %.

Уточнити для планового року потребу підприємства в обігових коштах і можливість їхнього вивільнення за рахунок планового прискорення їхньої оборотності.

Завдання 12

Обсяг реалізації готової продукції за планом склав 2 000 тис. грн, при середніх залишках нормованих обігових коштів рівні 240 тис. грн.

Фактично при цьому ж обсязі обігових коштів було реалізовано 2 430 тис. грн готової продукції.

Визначити суму вивільнення обігових коштів.

Методичні рекомендації

Сутність аналітичного методу визначення нормативу оборотних коштів полягає у тому, що провадиться корекція нормативу оборотних коштів звітнього року на зміну умов виробничо-господарської діяльності підприємства.

У даному завданні необхідно провести корекцію величини нормативу оборотних коштів звітнього року на темп зростання обсягу випуску товарної продукції підприємства.

Норма обігових коштів визначається, як правило, в днях, встановлюється за кожним елементом обігових коштів і характеризує величину товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) на визначений період часу для забезпечення безперебійності процесу виробництва.

За сировиною, основними і допоміжними матеріалами, купівельними напівфабрикатами норма обігових коштів (Де) включає такі елементи запасів у днях: транспортний (час перебування у дорозі), підготовчий (час приймання, розвантаження, сортування, складування, підготовки до виробництва), поточний (час перебування на складі), гарантійний чи страховий.

Поточний запас складає 50 % середнього інтервалу між двома поставаннями.

Гарантійний запас розраховується від поточного запасу та складає 30 % або 50 % залежно від умов поставання.

Норматив обігових коштів (Ноб) за елементами (сировина, матеріали, купівельні напівфабрикати і допоміжні матеріали) визначається за формулою:

$$\text{Ноб} = \text{Вд} \times \text{Де}, \quad (19)$$

де Вд – одноденні витрати з відповідного елемента, тис. грн;

Де – норма запасу для даного елемента обігових коштів, дні.

$$\text{Вд} = \frac{\text{Зкв}}{90}, \quad (20)$$

де Зкв – кварталні витрати на виробництво, тис. грн;

90 – кількість днів у кварталі.

$$\text{Де} = \text{Нтр} + \text{Нпідг} + \text{Нпот} + \text{Нгар}, \quad (21)$$

де Нтр – транспортний запас, дні;

Нпідг – підготовчий запас, дні;

Нпот – поточний запас, дні;

Нгар – гарантійний запас, дні.

Норматив обігових коштів за запасними частинами (Ноб(зап)) визначається галузевими особливостями підприємства і розраховується двома методами:

$$1. \text{Ноб(зап)} = \text{Взап} \times \text{Нз}, \quad (22)$$

де Взап – одноденні витрати запасних частин, тис. грн;

Нз – норма запасу, дні.

$$2. \text{Ноб(зап)} = \frac{\text{Озап} \times \text{Ц} \times \text{Ксн}}{\text{Тсл}} \times \text{Нз}, \quad (23)$$

де Озап – кількість запасних частин (комплектів), шт.;

Ц – ціна комплекту, грн;

Тсл – термін служби комплекту, запчастин, дні;

Ксн – коефіцієнт зниження відповідно до умов постачання.

Норматив обігових коштів із незавершеного виробництва Ноб(нзп) чи напівфабрикатів власного виготовлення визначається за формулою:

$$\text{Ноб(нзп)} = \frac{S_{\text{ф(пл)}} \times U_{\text{ф(пл)}} \times T_{\text{ц}} \times K_{\text{вит}}}{90(365)}, \quad (24)$$

де $S_{\text{ф(пл)}}$ – фактична (планова) виробнича собівартість одиниці продукції або незавершеного виробництва, тис. грн;

$T_{\text{ц}}$ – тривалість виробничого циклу, дні;

$U_{\text{ф(пл)}}$ – фактичний (плановий) випуск продукції, тис. шт.;

$K_{\text{вит}}$ – коефіцієнт нарощування витрат.

Коефіцієнт нарощування витрат розраховується за формулами:

$$K_{\text{вит}} = \frac{Z_{\text{поч}+1/23_{\text{ін}}}}{S_{\text{ф(пл)}}}; \quad (25)$$

$$K_{\text{вит}} = \frac{Z_{\text{матер}+1/23_{\text{ін}}}}{S_{\text{ф(пл)}}}, \quad (26)$$

де $Z_{\text{поч}}$ – витрати у перший день виробничого циклу, тис. грн;

$Z_{\text{матер}}$ – матеріальні витрати на виробництва продукції, тис. грн;

$Z_{\text{ін}}$ – інші витрати, тис. грн.

Інші витрати можна розрахувати шляхом відрахування витрат у перший день виробничого циклу (матеріальних витрат) із сукупних витрат на виробництво продукції.

Під час розрахунку нормативу за готовою продукцією (Ноб(гп)) на складі використовується формула:

$$\text{Ноб(гп)} = R_{\text{гп}} \times D_{\text{гп}}, \quad (27)$$

де $R_{\text{гп}}$ – однодобова планова виробнича собівартість готової продукції, тис. грн;

$D_{\text{гп}}$ – норма запасу готової продукції, дні.

$$Дгп = Туп + Тас + Тнакоп + Тоф + Тпрох, \quad (28)$$

де $Туп$ – час, необхідний на упакування, дні;

$Тас$ – час на підборку за асортиментом (номенклатурою), дні;

$Тнакоп$ – час на накопичення транспортної партії, дні;

$Тоф$ – час на оформлення документів, дні;

$Тпрох$ – час для проходження документів (у банку, на митниці та ін.), дні.

Після проведення відповідних розрахунків зробити висновки.

Оборотність обігових коштів (тривалість одного обороту, швидкість обороту) характеризує період, за який обігові кошти підприємства роблять один оборот і розраховується за формулою:

$$ОБ = (С \times Д) : РП, \quad (29)$$

де $ОБ$ – оборотність обігових коштів;

$С$ – середні залишки нормованих обігових коштів, грн;

$Д$ – тривалість періоду, за який визначається оборотність, дні (звичайно 360 днів);

$РП$ – обсяг реалізованої продукції, грн.

Коефіцієнт оборотності характеризує кількість оборотів, що роблять обігові кошти за звітний період і визначається за формулою:

$$Ко = РП : С, \quad (30)$$

де $Ко$ – коефіцієнт оборотності обігових коштів.

Коефіцієнт завантаження обігових коштів характеризує, скільки оборотних коштів приходить на кожну грошову одиницю реалізованої продукції і визначається за формулою:

$$Кз = С : РП \quad (31)$$

або

$$Кз = 1 : Ко, \quad (32)$$

де $Кз$ – коефіцієнт завантаження обігових коштів.

На зміну потреби підприємства в оборотних коштах впливає зміна обсягів реалізації продукції та зміна оборотності оборотних коштів.

Загальна зміна потреби підприємства в оборотних коштах визначається за формулою:

$$\Delta C = C_1 - C_0 = \Delta C_{РП} + \Delta C_{ОБ}, \quad (33)$$

де ΔC – загальна зміна потреби підприємства в оборотних коштах, тис. грн;

C_1 – потреба підприємства в оборотних коштах у порівняному періоді, тис. грн;

C_0 – потреба підприємства в оборотних коштах у базовому періоді, тис. грн;

$\Delta C_{РП}$ – зміна потреби підприємства в оборотних коштах завдяки зміни обсягів реалізації продукції, тис. грн;

$\Delta C_{ОБ}$ – зміна потреби підприємства в оборотних коштах завдяки зміни оборотності оборотних коштів, тис. грн.

Потреба підприємства в оборотних коштах у базовому та порівняному періодах визначається за даними формулами відповідно:

$$C_0 = \frac{РП_0 \times ОБ_0}{Д}, \quad (34)$$

$$C_1 = \frac{РП_1 \times ОБ_1}{Д}. \quad (35)$$

Зміна потреби підприємства в оборотних коштах завдяки зміні обсягу реалізації продукції розраховується за формулою:

$$\Delta C_{РП} = \frac{РП_1 \times ОБ_0}{Д} - \frac{РП_0 \times ОБ_0}{Д} = C_{ПРОМІЖ} - C_0, \quad (36)$$

де $C_{ПРОМІЖ}$ – потреба підприємства в обігових коштах при обсягах реалізації продукції порівняльного періоду та оборотності оборотних коштів базового періоду, тис. грн.

Зміна потреби підприємства в оборотних коштах завдяки зміні оборотності оборотних коштів розраховується за формулою:

$$\Delta C_{ОБ} = \frac{РП_1 \times ОБ_1}{Д} - \frac{РП_1 \times ОБ_0}{Д} = C_1 - C_{ПРОМІЖ}. \quad (37)$$

Економія оборотних коштів внаслідок прискорення їхньої оборотності (збільшення числа оборотів і відповідно зменшення тривалості одного обороту) може бути розрахована як різниця між сумами обігових коштів, необхідних підприємству за умови звичайного (досягнутого) і прискореного рівня їхньої оборотності.

Практична робота № 5

Завдання 1

Протягом жовтня місяця ПАТ "Обрій" користувалось овердрафтом. Місячний обіг грошових коштів цього підприємства характеризується такими показниками (чисельник – знято з рахунку, знаменник – зараховано на розрахунковий рахунок, тис. грн):

02.12	$\frac{3210}{1080}$,	09.12	$\frac{2100}{1440}$,	13.12	$\frac{0}{3250}$,
21.12	$\frac{1110}{720}$,	28.12	$\frac{2364}{1872}$,	31.12	$\frac{960}{1500}$.

Вхідний залишок (первісне сальдо) на 01.12 – 1 480 тис. грн (**К**). Плата за користування цим видом кредиту 0,50 % від суми за кожний день згідно з угодою банку і підприємства на поточний рік.

Визначити суми плати за користування овердрафтом даним підприємством у міру його потреби протягом грудня. Визначити залишок грошових коштів на 1 січня наступного року.

Завдання 2

Протягом квітня місяця ПАТ "Каліопсо" користувалось овердрафтом. Місячний обіг грошових коштів цього підприємства характеризується такими показниками (чисельник – знято з рахунку, знаменник – зараховано на розрахунковий рахунок, тис. грн):

02.04	$\frac{805}{270}$,	09.04	$\frac{525}{360}$,	13.04	$\frac{0}{816}$,
21.04	$\frac{275}{180}$,	28.04	$\frac{591}{468}$,	31.04	$\frac{240}{375}$.

Вхідний залишок (первісне сальдо) на 01.04 – 370 тис. грн (**К**). Плата за користування цим видом кредиту 0,50 % від суми за кожний день згідно з угодою банку і підприємства на поточний рік.

Визначити суми плати за користування овердрафтом даним підприємством у міру його потреби протягом квітня. Визначити залишок грошових коштів на 1 травня поточного року.

Завдання 3

ПрАТ "Факіл" 15 червня поточного року уклало з АКБ "Довіра" договір на овердрафт у розмірі 50 тис. грн строком на 6 місяців. На 1 липня поточного року залишок на рахунку ПрАТ "Факіл" становив 40 тис. грн (**К**).

Визначити заборгованість ПрАТ "Факіл" перед комерційним банком станом на початок операційного дня 1 серпня поточного року, якщо відсоткова ставка за овердрафтом становить 27 % річних. Протягом місяця було здійснено такі операції:

1) 11.07 надійшли кошти за реалізовану продукцію в розмірі 120 тис. грн (з ПДВ);

2) 16.07 подано в банк грошовий чек на отримання заробітної плати на суму 100 тис. грн та платіжні доручення на перерахування податку з доходів фізичних осіб та інших обов'язкових платежів до бюджету на суму 72 тис. грн;

3) 27.07 надано банку платіжне доручення на перерахування коштів постачальнику згідно з договором поставки в розмірі 12 тис. грн, у тому числі ПДВ – 2 тис. грн;

4) 30.07 переховано до бюджету суму податкової заборгованості в розмірі 20 тис. грн.

Методичні рекомендації

Овердрафт – це кредит, який надається банком своєму клієнту (підприємству) у випадку недостачі коштів на поточному рахунку підприємства для сплати його витрат згідно з укладеною угодою.

Сума розрахунку (Пкр) за користування овердрафтом визначається за формулою:

$$\text{Пкр} = \text{С} \times \text{Д} \times \text{Пк}, \quad (38)$$

де С – сума кредиту (овердрафта), тис. грн;

Д – кількість днів користування овердрафтом;

Пк – відсоток за користування кредитом за кожний день.

Розрахунки варто вести в такій послідовності:
 розрахувати рух коштів даного підприємства з урахуванням зарахованих і списаних коштів з поточного рахунку;
 визначити кількість днів користування овердрафтом і плату за ці дні;
 визначити вихідний залишок коштів на 1 листопада.

Після проведення розрахунків зробити висновки про суму плати за користування овердрафтом і величину вихідного (позитивного чи негативного) залишку коштів на поточному рахунку підприємства за станом на 1 листопада поточного року.

Практична робота № 6

Завдання 1

Протягом планового року передбачається ввести та вивести певну частину фондів за групами фондів (табл. 11).

Визначити розмір амортизаційних відрахувань на повне відновлення та капітальний ремонт, реконструкцію, модернізацію основних фондів підприємства та їх балансову вартість у плановому році.

Прогнозний індекс інфляції на рік складає 130 %.

Таблиця 11

Склад та рух основних фондів (ОФ) підприємства на планований рік

Найменування ОФ	Балансова вартість ОФ, тис. грн (К)	Введено		Виведено	
		місяць	сума, тис. грн	місяць	сума, тис. грн
Група 1	7 600				
1.1. Будівлі	3 600	8	600	10	100
1.2. Споруди	3 600	12	200	6	60
1.3. Передавальні пристрої	400	1, 2, 7, 10	60, 44, 66, 88	3, 2, 11	20, 10, 16
Група 2	4 000	1, 5	200, 140	4, 6, 12	40, 160, 120
Група 3	7 000	1, 2, 3, 7, 10, 11	200, 800, 400, 600, 60, 300	4, 6, 7, 8, 9	100, 500, 840, 200, 60
Група 4	2 000	7, 9	60, 180	8	50

Методичні рекомендації

Витрати на повне відновлення і капітальний ремонт, реконструкцію, модернізацію визначаються за амортизаційними відрахуваннями, виходячи з балансової вартості основних фондів і норм амортизаційних відрахувань з усіх груп.

Основні фонди підлягають розподілу за такими групами:

група 1 – будівлі, споруди, їх структурні компоненти та передавальні пристрої, в тому числі житлові будинки та їх частини;

група 2 – автомобільний транспорт та вузли (запасні частини) до нього; меблі; побутові електронні, оптичні, електромеханічні прилади та інструменти, інше конторське (офісне) обладнання, устаткування та приладдя до них;

група 3 – будь-які інші основні фонди, не включені до груп 1, 2, і 4;

група 4 – електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, їх програмне забезпечення, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, інші інформаційні системи, телефони, мікрофони і рації, вартість яких перевищує вартість малоцінних товарів (предметів).

Сума амортизаційних відрахувань звітного періоду визначається як сума амортизаційних відрахувань, нарахованих для кожного із календарних кварталів, що входять до такого звітного періоду.

Сума амортизаційних відрахувань кварталу визначається шляхом застосування норм амортизації до балансової вартості груп основних фондів на початок такого розрахункового кварталу.

Облік балансової вартості основних фондів 1 групи ведеться за кожним окремим об'єктом групи, та в цілому за групою як сума балансових вартостей окремих об'єктів такої групи. Амортизація окремого об'єкта основних фондів групи 1 здійснюється до досягнення балансовою вартістю об'єкта ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Залишкова вартість такого об'єкта відноситься до складу валових витрат.

Облік балансової вартості основних фондів 2, 3 і 4 групи здійснюється за сукупною балансовою вартістю незалежно від часу введення їх в експлуатацію. Амортизація основних фондів груп 2, 3 і 4 провадиться до досягнення балансовою вартістю групи нульового значення.

Балансова вартість групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) на початок розрахункового кварталу розраховується за формулою (Бпл):

$$B(a) = B(a-1) + П(a-1) - V(a-1) - A(a-1), \quad (39)$$

де $B(a)$ – балансова вартість групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) на початок розрахункового кварталу, тис. грн;

$B(a-1)$ – балансова вартість групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) на початок кварталу, що передував розрахунковому, тис. грн;

$П(a-1)$ – сума витрат, понесених на придбання основних фондів, здійснення реконструкцій, модернізацій та інших поліпшень основних фондів, що підлягають амортизації, протягом кварталу, що передував розрахунковому, тис. грн;

$V(a-1)$ – суми виведених з експлуатації групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) протягом кварталу, що передував розрахунковому, тис. грн;

$A(a-1)$ – сума амортизаційних відрахувань нарахованих у кварталі, що передував розрахунковому, тис. грн.

Підприємства всіх форм власності мають право застосувати щорічну індексацію балансової вартості груп основних фондів на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою:

$$K_i = [I(a-1) - 10] : 100, \quad (40)$$

де $I(a-1)$ – індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація.

Амортизаційні відрахування (A) розраховуються виходячи з норми амортизації у відсотках (H) до балансової вартості кожної групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) на початок розрахункового кварталу за формулою:

$$A = B_{(a)} \times \frac{H}{100}. \quad (41)$$

Норми амортизаційних відрахувань за групами основних фондів за лінійним методом наведені в табл. 12.

Норми амортизаційних відрахувань

Група основних фондів	Норми амортизаційних відрахувань за квартал, %
Група 1	2,0
Група 2	10,0
Група 3	6,0
Група 4	15,0

Практична робота № 8

Задача 1

У табл. 13 наведені показники, що характеризують діяльність підприємства "Альфа".

Таблиця 13

Перелік показників, які необхідно розрахувати

Показник	Позитивне значення показника			
1	2	3	4	5
Критерій віднесення підприємства до категорії проблемних: $K_{пр} = (\text{Обсяг виробництва} + \text{Залишки готової продукції на складах} + \text{Дебіторська заборгованість}) - \text{Кредиторська заборгованість}$, тис. грн	>0			
Темпи зростання обсягів виробництва, %	>100			
Темпи зростання обсягів реалізації продукції, %	>100			
1. Дисбаланс кредиторської (КЗ) та дебіторської заборгованості (ДЗ): $D = KЗ/ДЗ$	≤ 1			
2. Питома вага простроченої дебіторської заборгованості в загальному її обсязі, %	→min			
3. Питома вага простроченої кредиторської заборгованості в загальному її обсязі, %	→min			

1	2	3	4	5
Середньомісячний рівень продуктивності праці (ПТ): ПТ = Загальний обсяг виробництва / (чисельність × кількість місяців), грн	Середньобласний показник – промисловість: 5 363,8 грн машинобудування: 3 579,5 грн			
4. Питома вага реалізованої продукції в загальних обсягах виробництва (попит): Попит = Обсяг реалізації / Обсяг виробництва, %	1			
5. Оборотність дебіторської заборгованості: Одз = Тривалість звітного періоду (днів) / (обсяг реалізованої продукції / дебітор. заборг.), днів	73 дня			
Оборотність кредиторської заборгованості: 6. Окз = Тривалість звітного періоду (днів) / (Обсяг реалізованої продукції / кредиторська заборгованість), днів	73 дня			
Питома вага продукції, яка залишається на складах підприємства: ГПр = Залишки готової продукції на складах / загальний обсяг виробництва, %	→min			
Відношення середньомісячної заробітної плати до продуктивності праці: ЗПпт = Середньомісячна зарплата / продуктивність праці, %	→min			

А) підприємство не належить до проблемного, якщо протягом всього терміну, що аналізується, критерій мав позитивні значення, але підприємство має певні ознаки кризи, які потребують заходів досудової санації або реорганізаційних заходів;

Б) за період, що аналізується, критерій приймав від'ємне значення (хоч один раз), при цьому обсяги виробництва та реалізації продукції не мали стійких темпів зростання, що може свідчити про наявність та розвиток кризового стану підприємства. Потрібна розробка проекту плану судової санації;

В) підприємство протягом всього часу має від'ємне значення критерію, має значні обсяги кредиторської заборгованості, реалізація продукції знижується, підприємство має борги з виплати заробітної плати та ін. Потрібна розробка проекту судової санації та реструктуризації підприємства.

Для розрахунків задачі 1, використовувати практичні дані, наведені в табл. 14, 15.

Вихідні дані

36

Рік	Чисельність за списком	Дебіторська заборгованість, всього	Кредиторська заборгованість					Середньомісячна зарплата, грн	Складські запаси всього	Прибуток від звич. діяльності	Випуск,		Обсяг реалізованої продукції				
			Всього	Пенсійний фонд	Енергоносії						Борг із виплати зарплати	В т. ч. СГП		Вид з діяльності	Останній місяць	Останній місяць	
					Бюджет	Σ	Вода								Газ	За рік	За рік
							Тепло								Ел/енергія		
2011	4 322	5 924	69 251	14 992	19 992	1 759	9 812	5 246	249	7 840	-10 971	6 794	6 353				
				4 565		-	8 421			3 920		63 638	63 112				
2012	3 941	6 014	70 589	16 184	20 450	1 448	5 000	5 300	300	20 344	-22 666	4 315	10 810				
				5 000		1 300	12 702			4 000		59 603	5 5343				
2013	3 420	5 262	75 230	16 900	21 000	4 514	8 000	3 000	345	27 535	-35 000	5 103	5 008				
				5 300		3 486	5 000			8 912		58 494	45 340				

**Додаткові умови щодо розробки проекту плану судової
та досудової санації**

№ п/п	Період	Показник			
		Частка простроченої дебіторської заборгованості, %	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	Структура готової продукції на складах, %	Частка складських матеріальних запасів, що не визначені виробничою програмою, %
1	попередній	45	50	20	10
2	базовий	50	55	25	20
3	майбутній	55	60	30	25

Окрім того на підприємстві існує безнадійна дебіторська заборгованість у розмірі 7 % (для першого варіанта) від загальної суми простроченої її частки.

Практична робота № 9

Задача 1

Розрахувати ефективність використання ресурсів (майна) підприємства та зробити відповідні висновки на основі даних фінансової звітності підприємства.

Методичні рекомендації

Відносні показники ділової активності характеризують ефективність використання ресурсів (майна) підприємства. Вони можуть бути подані у вигляді системи фінансових коефіцієнтів – показників оборотності (табл. 16).

Показники ділової активності (оборотності)

№	Показник	Формула розрахунку	Характеристика
1	2	3	4
1	Коефіцієнт оборотності активів (K_{oa})	$\frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня вартість активів за розрахунковий період}}$	Показує швидкість обороту всіх активів підприємства, тобто кількість здійснених ними оборотів за досліджуваний період
2	Тривалість одного обороту активів (T_a), дні	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{oa}}$	Характеризує тривалість одного обороту сукупних активів у днях
3	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (K_{oaa})	$\frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня вартість оборотних активів за розрахунковий період}}$	Показує швидкість обороту оборотних активів за аналізований період
4.	Тривалість 1-го обороту оборотних активів (T_{oa}), дні	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{oaa}}$	Виражає тривалість обороту мобільних активів за аналізований період, тобто тривалість операційного циклу підприємства
5.	Коефіцієнт оборотності запасів (K_{oz})	$\frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середня вартість запасів за розрахунковий період}}$	Відображає швидкість обороту запасів (сировини, матеріалів, НЗВ, готової продукції на складі, товарів)
6	Тривалість одного обороту запасів (T_z), дні	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{oz}}$	Показує швидкість перетворення запасів із матеріальної у грошову форму

1	2	3	4
7	Коефіцієнт оборотності дебіторської за боргованості (Кодз)	$\frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня вартість дебіторської заборгованості за розрахунковий період}}$	Показує число оборотів, здійснених дебіторською заборгованістю за аналізований період
8	Тривалість одного обороту дебіторської за боргованості (Тдз), дні	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{\text{КОдз}}$	Характеризує тривалість одного обороту дебіторської заборгованості
9	Коефіцієнт оборотності власного капіталу (Ковк)	$\frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня вартість власного капіталу за розрахунковий період}}$	Відображає активність використання власного капіталу
10	Тривалість одного обороту власного капіталу (Твк), дні	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{\text{КОВк}}$	Характеризує швидкість обороту власного капіталу
11	Коефіцієнт оборотності кредиторської за боргованості (КОкз)	$\frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середня вартість кредиторської заборгованості за розрахунковий період}}$	Показник швидкості обороту кредиторської заборгованості
12	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості (Ткз), дні	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{\text{КОкз}}$	Характеризує період часу, за який підприємство покриває термінову заборгованість

Рекомендована література

Основна

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посібн. / М. М. Бердар. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
2. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посібн. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 432 с.
3. Кузенко Т. Б. Фінанси підприємств : конспект лекцій для студ. усіх спец. всіх форм навчання / Т. Б. Кузенко, Є. Ю. Кузькін, Н. В. Сабліна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 168 с.
4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник – 6-те вид., перероб. і випр. / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2008. – 552 с.
5. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посібн. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О. С. Філімоненков. – К. : МАУП, 2004. – 328 с.
6. Фінанси підприємств : навч. посібн. ; курс лекцій / за ред. Г. Г. Кірейцева. – К. : ЦУЛ, 2009. – 412 с.
7. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Додаткова

8. Андріанова І. І. Фінанси підприємств. Практикум : навч.-метод. посібн. / І. І. Андріанова, В. А. Ісайко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2007. – 274 с.
9. Брюховецька Н. Ю. Фінанси підприємств : навч. посібн. / Н. Ю. Брюховецька. – Донецьк : ДонУЕП, 2006. – 215 с.
10. Герасименко О. В. Фінанси підприємств : термінологічний словник для студ. екон. спец. / О. В. Герасименко, Г. О. Роганова. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 148 с.
11. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посібн. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 432 с.
12. Онисько С. М. Фінанси підприємств : навч. посібн. / С. М. Онисько, П. М. Марич. – Львів : "Магнолія 2006", 2008. – 367 с.
13. Фінанси підприємства : підручник / Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Н. А. Гринюк, та ін. – К., 2007. – 491 с.

Ресурси мережі Інтернет

14. Буряковский В. В. Финансы предприятий [Электронный ресурс] / В. В. Буряковский. – Режим доступа : <http://books.efaculty.kiev.ua/finpd/1r1/>.
15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 463-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon0.rada.gov.ua.
16. Король В. А. Фінанси підприємств : навч. посібн. [Електронний ресурс] / В. А. Король. – Режим доступу: <http://pulib.if.ua/book/55>.
17. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lsl.lviv.ua>.
18. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib-gw.univ.kiev.ua>.
19. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.franko.lviv.ua/library>.
20. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 року № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
22. Одеська державна наукова бібліотека ім. О. М. Горького [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ognb.odessa.ua>.
23. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
24. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 року № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
26. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 року № 1576-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

27. Про оцінку земель : Закон України від 11.12.2003 року – № 1378-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
28. Публічна бібліотека ім. Лесі Українки м. Києва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lucl.kiev.ua>.
29. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
30. Сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
31. Сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.me.gov.ua.
32. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.
33. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
34. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.
35. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : підручник [Електронний ресурс] / Р. А. Слав'юк Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/finansi/finansi_pidpriyemstv_-_slavyuk_pa.
36. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>.
37. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www-library.univer.kharkov.ua>.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання практичних робіт
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Укладачі: **Кузенко** Тетяна Борисівна
Сабліна Наталія Вікторівна

Відповідальний за випуск **Журавльова І. В.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Маркова Т. А.**

План 2014 р. Поз. № 47.

Підп. до друку   Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,75. Обл.-вид. арк. 3,44. Тираж   прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*